

I. Labirintul mitologic - concept cu valențe metodologice?!

Este posibil ca labirintul mitologic să fie primit în lumea metodologică? Ce este această lume metodologică? Care este portretul ei, fie chiar extrem de schițat? Care sunt notele definitorii ale conceptului de labirint? Poate fi întemeiată o metodă labirintică?

Iată doar câteva interogații inițiale derivate din plasarea mitului labirintului în context metodologic...

O prezentare teoretică oricât de succintă indică complexitatea conceptuală a mitului, a naturii, ipostazelor și funcțiilor sale².

Astfel, s-a reținut pentru mit, sensul antropologic și filosofic general de „povestire anonimă aparținând unui corpus de narațiuni transmise oral între membrii unor grupuri sociale cu culturi proprii, aparținând lumii antice și popoarelor de interes etnografic”.

Grecescul *mythos* – discurs, povestire, indică sfera oralității și comunicării publice.

La Homer, mitul indică propriu-zis cuvântul rostit și ascultat, iar printre multiplele semnificații ale termenului, așa cum apare în poemele homerice, se număra aceea de proiect, ordine, sentință și tactică.

Hesiod sugerează asimilarea *mythos*-ului cu creația poetică, cu evocarea experienței cardinale a lumii. Mitul a fost cōtat și ca o formă de supraviețuire alegorică. (M. Detienne).

² *Enciclopedie de filosofie și științe umane*, trad., Editura All Educational, București, 2004, pp. 688-693.

Imaginația fantastică și situațiile limită ale existenței umane justifică, pentru Platon, persistența mitului la care se poate recurge pentru a lămuri cu ajutorului verosimilului, lacunele cunoașterii din gândire.

După Socrate, legile care guvernează viața omenească, în absența altor principii, își trag validitatea religioasă și morală din mit.

La Aristotel, în *Poetica* sa, mitul este structura narativă din care se dezvoltă tragedia, creația poetică, din care își trage seva, în relevarea marilor enigme care traversează istoria greacă.

Lumea mitului ca lume a zeului a supraviețuit. Iar, în contemporaneitate, autorul W.Fr. Otto susține patetic: „Dacă până acum mitul era abordat doar critic și doar pentru a fi respins, astăzi el este ascultat. Sporesc tot mai multe voci care vor să recunoască... un adevăr veșnic, care va implica cu necesitate orice proces științific... Mitul original dovedește că este o forță care afectează viața trebuind să se manifeste în acțiunile și comportamentele oamenilor. Această necesitate, care face parte din esența lui, îl deosebește de tot ceea ce este mai mult sau mai puțin apropiat sau asemănător.”

Iar mitologia, ca știință care are ca obiect mitul, a evoluat în acest sens. De la prejudecățile teoretice care considerau miturile doar ca niște produse fantastice, dacă nu chiar obscure și iraționale, la mitologie ca: pedagogie a genului uman - C.G. Heyne, structură filosofică a umanității - J.G. Herder, mitul ca adevăr exprimat și prezentat prin imaginea sensibilă a simbolului - W.F. Otto; mitul - ca funcție pragmatic comunicativă care accentul cade nu pe conținut - povestire nici pe sintaxă, formă în care se fac conexiunile, ci pe tipul de acțiune socială care este exprimat prin povestirea mitică - M. Frank ș.a.

Ori, această percepție contemporană complexă în special abordarea pragmatic comunicativă, ne încurajează să abordăm mitul labirintului - între atâtea abordări posibile - și metodologic.

Mircea Eliade susținea de asemenea, că „mitul este o realitate culturală extrem de complexă care poate fi abordată și interceptată în perspective multiple și complementare”³.

³ M. Eliade, *Aspectele mitului*, București, 1977, p. 5.

„Mitogeneza modernă - scria Romulus Vulcănescu - operează prin tranziția mitului, adică prin trecerea mitului dintr-o stare de conștiință în alta, dintr-o formă de logicitate în alta. Tranziția este un fenomen real și consecvent în activitatea spirituală și se datorește pe de-o parte indicelui de refracție personală în procesul mitogenezei permanente și pe de alta, capacității de comunicare individuală sau colectivă, a conținutului cultural al mitului în viață. Numai astfel se explică neconținutul lui re-elaborare și re-încărcare cu valențe, semnificații și rezonanțe logice noi, re-adaptarea mesajului lui la spiritul vremii.”⁴

În întâmpinarea acestei abordări pot fi invocate ca premise teoretice: similitudinile „labirintice” care pot fi identificate în procesul cunoașterii, precum:

A. Multiplicitatea derutantă a căilor. Ce altceva este, la prima vedere, labirintul?...

B. Inerența interogațiilor asupra căii, a itinerarului de urmat. Încotro? Pe aici? Pe acolo? Sau pe dincolo? Pe căile labirintice...

C. Riscul și lupta în numele apărării unor valori, asumate de Tezeu căutătorul și eliberatorul...

D. Nevoia de călăuză. Să ne amintim firul Ariadnei; posibilitatea asumării, în demersul științific a unor ipoteze, fie chiar îndrăznețe, cu condiția ca apoi să fie „testate sever în lumina întregii cunoașteri de până acum” (K. Popper); legitimitatea și valențele fie chiar limitate ale experimentului teoretic; tendințele contemporane ale „noii” epistemologii care susțin, cel puțin, în mod complementar cu paradigmele hegemonice în filosofie, cultură sau știință, „paradigme ale diferenței” care își asumă roluri mai modeste, adesea autocritice sau ironice, dar uneori cu semnificații importante și rol de ferment în procesul cunoașterii⁵, ș.a.

Încercarea de a construi experimental teoretic și în replică, un altfel de Labirint juridic, are poate ca sursă și nevoia de a depăși labirintul juridic real, cu privire la care labirintul juridic românesc, cel puțin într-o anumită perioadă a tranziției, poate fi invocat ca „model” care tinde cu greu spre

⁴ R. Vulcănescu, *Mitologie română*, Editura Academiei, București, 1985, p. 33.

⁵ Th. Kuhn, *Tensiunea esențială*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1982, pp. 334-359, A. Botez, *Concepte integrative antice, moderne și postmoderne*, Editura Semne, București, 1998. R. Rorty, *Contingency, Irony and Solidarity*, Cambridge University Press, 1989 ș.a.

dezirabil, spre o complexitate organizată și controlabilă. Avem în vedere hățișul legilor, adoptarea unor acte normative ilegale, sfidând Binele Public, sub nivelul exigențelor juridice, ilegitime sau precare ca legitimitate, adevărați „minotauri legislativi” ai tranziției care au provocat prejudicii umane și materiale imense, caracterul contradictoriu al unor acte normative, uneori deruta celor care aplică legea, existența unor căi tenebroase în obținerea, peste noapte, a unor soluții juridice „corecte”, situația dramatică a celor pierduți în Labirintul juridic ș.a.⁶

Astfel din perspectiva configurată mai sus, din conținutul complex al mitului Labirintului - pe care l-am evocat în individualitatea sa, propunem să reținem, în plan metodologic, fără a nega complexele sale semnificații, filosofice, literare, religioase, ș.a., un concept prietenos, integrativ, cu valențe metodologice, în care Labirintul ar putea sugera ca principii de urmat:

- I. A căuta este mai important decât a găsi;
- II. Interogațiile labirintice nu ne bulversează, ci ne luminează;
- III. Labirintul nu este un loc al pierzaniei, ci al câștigului;
- IV. Călăuza este însuși labirintul. El impune celui aparent pierdut creativitatea ieșirii din labirint.

Desigur că fiecare principiu de mai sus își poate aroga autonomie, origini diverse și poate declanșa multiple comentarii. Se poate observa că, primul, evocă o teză epistemologică, mai mult sau mai puțin controversată. Al doilea este inspirat de importanța interogațiilor și a problematizării în cercetarea științifică. Ele pot fi luate ca axiome sau ca principii experimentale. Oricum, nu pot fi contestate legăturile, interdependența acestora, solidaritatea lor inimitabilă, fie măcar în germene cu mitul amintit. În acest caz, mitul Labirintului poate fi perceput și ca ipostază originară a acestora manifestându-și pregnant calitatea sa generică de a fi și depozitar ancestral de experiență umană și culturală.

Poate configurația de mai sus să întemeieze o posibilă metodă... labirintică?

⁶ Am renunțat la descriția în detaliu al acestui Labirint trăit, cu convingerea că ea ar fi făcută mult mai bine, de alții, de pildă de mii de întreprinzători particulari care au constituit și dizolvat, pe parcursul a mai multor ani de zile, un S.R.L...